

ЗАКОН за правната помощ

Обн., ДВ, бр. 79 от 4.10.2005 г., в сила от 1.01.2006 г., изм., бр. 105 от 29.12.2005 г., в сила от 1.01.2006 г., бр. 17 от 24.02.2006 г., в сила от 1.05.2006 г., бр. 30 от 11.04.2006 г., в сила от 12.07.2006 г., изм. и доп., бр. 42 от 5.06.2009 г., бр. 32 от 27.04.2010 г., в сила от 28.05.2010 г., изм., бр. 97 от 10.12.2010 г., в сила от 10.12.2010 г., доп., бр. 99 от 17.12.2010 г., в сила от 1.01.2011 г., изм., бр. 9 от 28.01.2011 г., доп., бр. 82 от 21.10.2011 г., в сила от 1.01.2012 г., изм., бр. 99 от 16.12.2011 г., в сила от 1.01.2012 г., доп., бр. 82 от 26.10.2012 г., изм., бр. 15 от 15.02.2013 г., в сила от 1.01.2014 г., изм. и доп., бр. 28 от 19.03.2013 г., изм., бр. 53 от 27.06.2014 г., доп., бр. 97 от 6.12.2016 г., изм. и доп., бр. 13 от 7.02.2017 г., изм., бр. 63 от 4.08.2017 г., в сила от 5.11.2017 г., бр. 7 от 19.01.2018 г., изм. и доп., бр. 56 от 6.07.2018 г., доп., бр. 77 от 18.09.2018 г., в сила от 1.01.2019 г., изм. и доп., бр. 92 от 6.11.2018 г., изм., бр. 24 от 22.03.2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 27.12.2019 г.; изм. и доп., бр. 102 от 23.12.2022 г., доп., бр. 11 от 2.02.2023 г., в сила от 4.05.2023 г., изм. и доп., бр. 66 от 1.08.2023 г., в сила от 1.08.2023 г., изм., бр. 84 от 6.10.2023 г., в сила от 6.10.2023 г., доп., бр. 18 от 1.03.2024 г.

Сборник закони - АПИС, кн. 11/2005, стр. 244

Глава първа

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (Доп. – ДВ, бр. 102 от 2022 г.) Този закон урежда правната помощ по наказателни, граждански и административни дела пред всички съдебни инстанции, както и при извънсъдебни процедури.

Чл. 2. Правната помощ по този закон се осъществява от адвокати и се финансира от държавата.

Чл. 3. Целта на закона е да гарантира равен достъп на лицата до правосъдие чрез осигуряване и предоставяне на ефективна правна помощ.

Чл. 4. (Изм. - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г.) Средствата за правна помощ се осигуряват от държавния бюджет.

Чл. 5. Правна помощ се предоставя на физически лица на основанията, посочени в този и в други закони.

Глава втора

ОРГАНИ ЗА ПРАВНА ПОМОЩ

Чл. 6. (1) Министърът на правосъдието разработва, координира и провежда държавната политика в областта на правната помощ.

(2) Правната помощ се организира от Националното бюро за правна помощ (НБПП) и адвокатските съвети.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г.) Националното бюро за правна помощ е независим държавен орган - юридическо лице, на бюджетна издръжка към министъра на правосъдието, със седалище в София.

(4) (Отм. - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г.).

Чл. 7. (1) Националното бюро за правна помощ се подпомага от администрация.

(2) Организацията на работата на НБПП, структурата, съставът и функциите на отделните звена в неговата администрация се определят с правилник, който се приема от Министерския съвет.

Чл. 8. Националното бюро за правна помощ:

1. (доп. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) осъществява общо и методическо ръководство на дейността по предоставянето на правна помощ, като издава задължителни указания по прилагането на закона и подзаконовите нормативни актове;

2. изготвя проект на бюджет за правна помощ;
3. разпорежда се със средствата по бюджета за правна помощ;
4. организира воденето на Националния регистър за правна помощ;
5. заплаща предоставената правна помощ;
6. осъществява контрол по предоставянето на правна помощ;
7. подготвя законопроекти и други нормативни актове в областта на правната помощ, които се внасят в Министерския съвет от председателя на НБПП;
8. анализира информацията, необходима за правилното планиране и управление на системата за правна помощ;
9. популяризира системата за правна помощ;
10. (изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) приема решения за вписване, за отказ за вписване или за заличаване на адвокат от Националния регистър за правна помощ;
11. (нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) приема решения за отказ за заплащане на правна помощ или за възстановяване на получено възнаграждение при констатирана недобросъвестно или некомпетентно предоставена правна помощ по конкретния случай;
12. (предишна т. 11 - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) утвърждава образците по този закон;
13. (предишна т. 12 - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) осъществява международноправното сътрудничество в областта на правната помощ;
14. (нова – ДВ, бр. 11 от 2023 г., в сила от 4.05.2023 г.) осъществява правна помощ в наказателни, граждански, административни и в международни спорове по граждански дела във връзка с подаден сигнал или публично оповестената информация при условията и по реда на Закона за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения.

Чл. 8а. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Националното бюро за правна помощ създава единна информационна система за отчитане на правната помощ по електронен път от всички адвокатски съвети.

Чл. 9. (1) Националното бюро за правна помощ е орган, който разглежда и решава въпросите от своята компетентност на заседания.

(2) Решенията на НБПП се приемат с обикновено мнозинство от общия брой на членовете му.

Чл. 10. (1) Националното бюро за правна помощ се ръководи от председател.

(2) В своята дейност председателят се подпомага от заместник- председател.

(3) (Нова – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) При отсъствие на председателя функциите му се изпълняват от заместник-председателя.

Чл. 11. (1) Националното бюро за правна помощ се състои от петима членове - председател, заместник-председател и трима членове.

(2) Председателят и заместник-председателят на НБПП се назначават и освобождават със заповед на министър-председателя въз основа на решение на Министерския съвет. Предложението до Министерския съвет се прави от министъра на правосъдието.

(3) Останалите трима членове на НБПП се избират от Висшия адвокатски съвет.

Чл. 12. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г., бр. 13 от 2017 г.) Членовете на НБПП се назначават, съответно избират, за срок 4 години. Те могат да бъдат преназначавани или преизбирани за същия срок.

Чл. 13. Член на НБПП може да бъде български гражданин, който:

1. има висше юридическо образование и юридическа правоспособност;
2. има юридически стаж не по-малък от 5 години;
3. не е осъждан на лишаване от свобода за умишлени престъпления от общ характер, независимо дали е реабилитиран;
4. (изм. - ДВ, бр. 42 от 2009 г., бр. 102 от 2022 г.) не заема длъжност или не извършва дейност по чл. 19, ал. 7 от Закона за администрацията.

Чл. 14. (1) Мандатът на член на НБПП се прекратява предсрочно:

1. по негова молба;
2. при грубо или системно нарушение на този закон;
3. когато е осъден с влязла в сила присъда на лишаване от свобода за умишлено престъпление от общ характер;
4. (нова - ДВ, бр. 42 от 2009 г., изм., бр. 97 от 2010 г., в сила от 10.12.2010 г., бр. 7 от 2018 г., бр. 84 от 2023 г., в сила от 6.10.2023 г.) при влизане в сила на акт, с който е установен конфликт на интереси по Закона за противодействие на корупцията;
5. (предишна т. 4 - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) при невъзможност да изпълнява задълженията си за срок по-дълъг от 6 месеца;
6. (предишна т. 5 - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) при поставяне под запрещение;
7. (предишна т. 6 - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) при смърт.

(2) В случаите по ал. 1 министър-председателят или председателят на Висшия адвокатски съвет внася предложение за предсрочно прекратяване на мандата.

(3) Министерският съвет или Висшият адвокатски съвет се произнася в едномесечен срок за освобождаването, съответно за определянето на нов член.

(4) Новият член на НБПП довършва мандата на освободения член.

Чл. 15. (1) Председателят и заместник-председателят осъществяват своята дейност по трудово правоотношение и не могат да заемат друга длъжност по трудово или по служебно правоотношение.

(2) Възнагражденията на председателя и на заместник-председателя се определят, както следва:

1. на председателя - три средни месечни заплати на наетите лица по трудово и по служебно правоотношение в обществения сектор съобразно данни на Националния статистически институт;
2. на заместник-председателя - 90 на сто от възнаграждението на председателя по т. 1.

Чл. 16. (Доп. - ДВ, бр. 99 от 2010 г., в сила от 1.01.2011 г., изм., бр. 99 от 2011 г., в сила от 1.01.2012 г., доп., бр. 82 от 2012 г., изм., бр. 102 от 2022 г.) Членовете на НБПП получават възнаграждение за участие в заседание в размер на 240 лева, освен ако в закон е предвидено друго.

Чл. 17. Председателят на НБПП:

1. организира и ръководи дейността на НБПП в съответствие с този закон, правилника по чл. 7, ал. 2 и приетите от НБПП решения;
2. отговаря за осъществяването на правомощията на НБПП;
3. представлява НБПП пред трети лица;

4. назначава и освобождава държавните служители и сключва и прекратява трудовите договори със служителите по трудови правоотношения от администрацията на НБПП;
5. внася в Министерския съвет актовете по чл. 8, т. 7;
6. представя годишен доклад пред Министерския съвет, Висшия адвокатски съвет и Висшия съдебен съвет за дейността на НБПП;
7. извършва лично или чрез упълномощени от него лица проверки по изпълнението на този закон;
8. издава заповеди в границите на предоставените му правомощия;
9. (нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) издава решения за определяне размера на адвокатските възнаграждения по реда на наредбата по чл. 37, ал. 1;
10. (нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) издава решения за възстановяване на платени възнаграждения в случаите по чл. 37, ал. 3 или при неправилно или дублирано плащане.

Чл. 18. Адвокатските съвети организират предоставянето на правна помощ в съответния съдебен район, като:

1. изготвят становище по заявленията на адвокатите от колегията за вписване в Националния регистър за правна помощ;
2. (доп. - ДВ, бр. 28 от 2013 г., изм., бр. 13 от 2017 г.) изготвят и поддържат списъци на дежурните адвокати, резервните защитници и адвокатите, предоставящи консултации в регионалните центрове за консултиране;
3. (изм. – ДВ, бр. 92 от 2018 г.) съгласно чл. 25, ал. 5 и 6 определят адвокат от колегията, вписан в Националния регистър за правна помощ, за осъществяване на правната помощ, като съобразяват професионалния опит и квалификацията на адвоката с вида, фактическата и правната сложност на случая, други назначения по реда на този закон и степента на неговата ангажираност;
4. (нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г., доп., бр. 13 от 2017 г., изм., бр. 92 от 2018 г.) следят за спазването на формата и съдържанието на акта по чл. 25, ал. 4 и на отчета по чл. 38, ал. 1;
5. (предишна т. 4, изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) осъществяват текущ контрол за качеството на предоставената правна помощ от адвокатите от колегията, като извършват проверки и констатации и образуват при необходимост дисциплинарни производства, за което уведомяват НБПП;
6. (предишна т. 5, изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г., бр. 13 от 2017 г.) заверяват отчетите на адвокатите, предоставили правна помощ, и изготвят предложения за заплащане на възнаграждение в съответствие с наредбата по чл. 37, ал. 1;
7. (нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) осигуряват обучение на служебните защитници;
8. (нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) осигуряват техническото обезпечаване на правната помощ;
9. (нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) съдействат на лицата по чл. 22 за получаване на правна помощ.

Чл. 19. (Доп. – ДВ, бр. 102 от 2022 г.) За осъществената дейност по администриране на правната помощ адвокатските съвети получават възнаграждение от бюджета на НБПП в размер 20 на сто от сумата, изплатена на адвокатите от съответната адвокатска колегия за предходното тримесечие.

Чл. 20. (1) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2010 г., в сила от 28.05.2010 г., доп., бр. 28 от 2013 г., бр. 56 от 2018 г., изм., бр. 102 от 2022 г.) Националното бюро за правна помощ взаимодейства с Висшия адвокатски съвет, с адвокатските съвети, с органите на съдебната власт и на Министерството на вътрешните работи, с Министерството на финансите и с Министерството на правосъдието, с Държавната агенция за бежанците, с Държавна агенция "Национална сигурност" и с други държавни и общински органи във връзка с предоставянето на правната помощ.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2010 г., в сила от 28.05.2010 г., доп., бр. 28 от 2013 г., изм., бр. 102 от 2022 г.) При осъществяване на правомощията си НБПП може да изисква устна и писмена информация, свързана с

предоставянето на правна помощ, от адвокатите, от адвокатските колегии, от органите на съдебната власт и на Министерството на вътрешните работи, от Националната агенция за приходите, от Националния осигурителен институт, от Агенцията за социално подпомагане, от Държавната агенция за бежанците и от други държавни и общински органи, които са длъжни да я предоставят незабавно и безплатно. Предоставянето на информацията не може да бъде отказано или ограничено по съображения за служебна, банкова, търговска или професионална тайна или че същата представлява данъчна и осигурителна информация или защитена лична информация.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2005 г., бр. 28 от 2013 г.) При осъществяване на правомощията си по този закон съответният орган по чл. 25, ал. 1 може да изисква информация от НБПП, адвокатските съвети, органите по приходите, органите на Националния осигурителен институт и социалното подпомагане, дирекциите "Бюро по труда" и други държавни и общински органи, които са длъжни да предоставят исканата информация.

Чл. 20а. (Нов - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Националното бюро за правна помощ и органите по чл. 20 издават съвместни указания по прилагането на закона.

Глава трета

ВИД И ОБХВАТ НА ПРАВНАТА ПОМОЩ

Чл. 21. Видовете правна помощ са:

1. (доп. – ДВ, бр. 13 от 2017 г., бр. 102 от 2022 г.) консултация и/или подготовка на документи с оглед на постигане на споразумение преди започване на съдопроизводството или за завеждане на дело, за започване или провеждане на производство за издаване на индивидуален административен акт и/или неговото оспорване по административен ред, включително консултация и/или подготовка на документи по глава пета "а", раздел II;
2. (изм. – ДВ, бр. 102 от 2022 г.) процесуално представителство;
3. (изм. – ДВ, бр. 102 от 2022 г.) представителство в извънсъдебни процедури;
4. (изм. - ДВ, бр. 17 от 2006 г., доп., бр. 82 от 2011 г., в сила от 1.01.2012 г., изм., бр. 53 от 2014 г., бр. 56 от 2018 г., доп., **бр. 18 от 2024 г.**) представителство при задържане по чл. 72, ал. 1 от Закона за Министерството на вътрешните работи, по чл. 16а от Закона за митниците, по чл. 13 от Закона за военната полиция и по чл. 124б, ал. 1 от Закона за Държавна агенция "Национална сигурност".

Чл. 22. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) (1) (Изм. – ДВ, бр. 102 от 2022 г.) Правната помощ по чл. 21, т. 1 и 3 е безплатна и се предоставя на:

1. лица и семейства, които отговарят на условията за получаване на месечна помощ по реда на чл. 9 и 10 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане (обн., ДВ, бр. 133 от 1998 г.; изм., бр. 38, 42 и 112 от 1999 г., бр. 30, 48 и 98 от 2000 г.; попр., бр. 100 от 2000 г.; изм., бр. 19 и 97 от 2001 г., бр. 26, 46, 81 и 118 от 2002 г., бр. 40 от 2003 г., бр. 115 от 2004 г., бр. 31 и 103 от 2005 г., бр. 54 и 93 от 2006 г., бр. 101 от 2007 г., бр. 26 от 2009 г., бр. 27, 41, 43, 45 и 50 от 2010 г., бр. 63 от 2011 г. и бр. 17 от 2013 г.);
2. лица и семейства, които отговарят на условията за подпомагане с целева помощ за отопление за предходния или настоящия отоплителен сезон;
3. (изм. – ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.) лица, ползващи социални или интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа, бременни жени и майки в риск да изоставят децата си, ползващи социални услуги за превенция на изоставянето;
4. деца, настанени в приемни семейства или в семейства на роднини или близки по реда на Закона за закрила на детето;
5. дете в риск по смисъла на Закона за закрила на детето;
6. (изм. – ДВ, бр. 13 от 2017 г., бр. 102 от 2022 г.) лица по чл. 143 и 144 от Семейния кодекс, на лица, ненавършили 21 години, както и на лица, навършили 21 години, по задължения за издръжка, възникнали

преди навършване на 21-годишна възраст, в съответствие с Регламент (ЕО) № 4 от 2009 г. на Съвета от 18 декември 2008 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка (ОВ, L 7/1 от 10 януари 2009 г.) и Конвенцията за международното събиране на издръжка на деца и на други членове на семейството (ОВ, L 192/51 от 22 юли 2011 г.);

7. пострадали от домашно или сексуално насилие или от трафик на хора, които не разполагат със средства и желаят да ползват адвокатска защита;

8. (изм. – ДВ, бр. 102 от 2022 г.) лица, търсещи или получили международна закрила или ползващи се от временна закрила по реда на Закона за убежището и бежанците, за които предоставянето на правна помощ не се дължи на друго правно основание;

9. чужденци, спрямо които е приложена принудителна административна мярка, и чужденци, настанени в специален дом за временно настаняване на чужденци по реда на Закона за чужденците в Република България, които не разполагат със средства и желаят да ползват адвокатска защита;

10. (нова – ДВ, бр. 97 от 2016 г.) лица, на които е отказан или е отнет статут на лице без гражданство в Република България или е прекратено производството за предоставяне на статут на лице без гражданство по реда на Закона за чужденците в Република България, които не разполагат със средства и желаят да ползват адвокатска защита;

11. (нова – ДВ, бр. 102 от 2022 г.) лица, чието запрещение се иска, както и на лица, поставени под запрещение;

12. (нова – ДВ, бр. 102 от 2022 г.) лица с увреждания, получаващи месечна подкрепа съгласно Закона за хората с увреждания, чийто месечен доход не е достатъчен, за да упълномощят адвокат.

(2) (Нова – ДВ, бр. 102 от 2022 г.) В случаите по ал. 1, т. 7, 9, 10 и 12 НБПП формира преценката си за предоставяне на правна помощ, като взема предвид обстоятелствата по чл. 23, ал. 3, установени с документи от съответните компетентни органи, и съобразно определения за страната размер на линията за бедност.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 13 от 2017 г., предишна ал. 2, изм., бр. 102 от 2022 г.) Фактите и обстоятелствата по ал. 1 се удостоверяват с документи, издадени от съответните компетентни органи, и с декларация за семейно и имуществено състояние на лицето по образец, утвърден от НБПП.

(4) (Нова – ДВ, бр. 13 от 2017 г., предишна ал. 3, бр. 102 от 2022 г.) Когато лицата, кандидатстващи за правна помощ, не удостоверят обстоятелство по ал. 1, НБПП формира преценката си за предоставяне на правна помощ, като взема предвид обстоятелствата по чл. 23, ал. 3, установени с документи от съответните компетентни органи и съобразно определения за страната размер на линията на бедност.

(5) (Нова – ДВ, бр. 92 от 2018 г., предишна ал. 4, изм., бр. 102 от 2022 г.) В случаите, когато правната помощ се предоставя от НБПП, информацията по ал. 2 и 3 се събира служебно, като бюрото се снабдява с необходимите документи от съответните компетентни органи по електронен път. Кандидатът за правна помощ удостоверява с документ доходите си или изразява съгласие информацията за тях да бъде изисквана служебно от компетентните органи.

Чл. 23. (1) (Доп. - ДВ, бр. 32 от 2010 г., в сила от 28.05.2010 г., изм., бр. 102 от 2022 г.) Системата за правна помощ по чл. 21, т. 2 обхваща случаите, при които по силата на закон задължително се предвижда адвокатска защита, резервен защитник или представителство.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2010 г., в сила от 28.05.2010 г., доп., бр. 102 от 2022 г.) Системата за правна помощ обхваща и случаите, когато обвиняемият, подсъдимият или страната по наказателно, гражданско или административно дело не разполага със средства за заплащане на адвокат, желае да има такъв и интересите на правосъдието изискват това. В тези случаи лицето не дължи възстановяване на разноските за предоставената правна помощ.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2010 г., в сила от 28.05.2010 г., бр. 28 от 2013 г., доп., бр. 92 от 2018 г.) По граждански и административни дела правна помощ се предоставя в случаите, когато въз основа на представени доказателства от съответните компетентни органи съдът, съответно председателят на НБПП, прецени, че

страната няма средства за заплащане на адвокатско възнаграждение. Съдът, съответно председателят на НБПП, формира преценката си, като взема предвид:

1. доходите на лицето или на неговото семейство;
2. имущественото състояние, удостоверено с декларация;
3. семейното положение;
4. здравословното състояние;
5. трудовата заетост;
6. възрастта;
7. други обстоятелства.

(4) (Нова – ДВ, бр. 66 от 2023 г., в сила от 1.08.2023 г.) В производствата по Закона за защита от домашното насилие съдът допуска правна помощ, като съобразява евентуално състояние на зависимост на жертвата от извършителя, водещо до невъзможност да използва притежаваното имущество, както и други обстоятелства, пречателни за ефективната правна защита.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г., предишна ал. 4, бр. 66 от 2023 г., в сила от 1.08.2023 г.) По наказателни дела преценката, че обвиняемият или подсъдимият няма средства за заплащане на адвокатско възнаграждение, се извършва от органа, който ръководи процесуалните действия, въз основа на служебно установеното имуществено състояние на лицето по конкретното дело и на обстоятелствата по ал. 3, т. 1, 3, 4, 5, 6 и 7. За частния обвинител, гражданския ищец, гражданския ответник и частния тъжител преценката се извършва по реда на ал. 3.

Чл. 24. Правна помощ по чл. 21, т. 1, 2 и 3 не се предоставя:

1. когато предоставянето на правна помощ не е оправдано от гледна точка на ползата, която тя би донесла на лицето, кандидатстващо за правна помощ;
2. когато претенцията е очевидно неоснователна, необоснована или недопустима;
3. (изм. - ДВ, бр. 105 от 2005 г., доп., бр. 13 от 2017 г.) в случаите на търговски дела и данъчни дела по Данъчно-осигурителния процесуален кодекс, освен ако страната, кандидатстваща за правна помощ, е физическо лице и отговаря на условията за предоставяне на правна помощ.

Чл. 24а. (Нов – ДВ, бр. 102 от 2022 г.) (1) Правната помощ се прекратява:

1. при промяна в обстоятелствата, поради които е предоставена;
2. при смърт на физическото лице, на което е предоставена;
3. при злоупотреба с правото на правна помощ, освен в случаите по чл. 23, ал. 1.

(2) Органът по чл. 25, ал. 1 или 2 служебно или по искане на адвокатския съвет, на страна в производството или на назначения адвокат постановява прекратяване на предоставената правна помощ, считано от момента на установяване на някое от обстоятелствата по ал. 1.

Чл. 24б. (Нов – ДВ, бр. 102 от 2022 г.) (1) Органът по чл. 25, ал. 1 или 2 служебно или по искане на адвокатския съвет, на страна в производството или на назначения адвокат лишава страната от правна помощ изцяло или частично, ако се установи, че условията за нейното предоставяне не са съществували изобщо или отчасти.

(2) В случая по ал. 1 страната е длъжна да внесе или да върне всички суми, от плащането на които е била неоснователно освободена, както и да заплати определеното възнаграждение на назначения ѝ служебен адвокат.

Глава четвърта

ДОСТЪП ДО СИСТЕМАТА ЗА ПРАВНА ПОМОЩ

Чл. 25. (1) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г., доп., бр. 56 от 2018 г., изм. и доп., бр. 102 от 2022 г., доп., **бр. 18 от 2024 г.**) В случаите по чл. 21, т. 2 и 4 решението за предоставяне на правна помощ се взема от органа, който ръководи процесуалните действия, или от съответния полицейски или митнически орган, от орган по чл. 13, ал. 1 от Закона за военната полиция, или орган по чл. 124б, ал. 1 от Закона за Държавна агенция "Национална сигурност" по молба на заинтересованото лице, или по силата на закона, като на лицето се разяснява писмено с декларация по образец, утвърден от НБПП, че в случай на осъдително решение или присъда лицето дължи възстановяване на разноските за правна помощ, освен в случаите по чл. 23, ал. 2. Отказът за предоставяне на правна помощ се мотивира и подлежи на обжалване по съответния ред.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г., доп., бр. 77 от 2018 г., в сила от 1.01.2019 г., изм., бр. 102 от 2022 г.) В случаите по чл. 21, т. 1 и 3 решението за предоставяне на правна помощ се взема от председателя на НБПП в 14-дневен срок от предоставянето на документите от съответния компетентен орган, а за лица, пострадали от домашно насилие – в срок до три работни дни от постъпване на заявлението. Отказът се обжалва пред съответния административен съд по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Решението на административния съд е окончателно.

(3) (Нова – ДВ, бр. 92 от 2018 г., изм., бр. 102 от 2022 г.) Когато е предоставена правна помощ чрез консултация в регионален център за консултиране, лицето може да кандидатства пред НБПП за правна помощ за подготовка на документи за образуване на дело и процесуално представителство и/или представителство в извънсъдебни процедури. Решението се взема от председателя на НБПП в 14-дневен срок от получаването на документите от съответния адвокатски съвет. Отказът за предоставяне на правна помощ се мотивира и подлежи на обжалване, като за обжалването се прилага ал. 2.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 92 от 2018 г.) Актът за предоставяне на правна помощ се издава в писмена форма и съдържа:

1. наименование на акта;
2. наименование на органа, който го издава;
3. фактически и правни основания за издаването на акта;
4. лицето, на което се предоставя правна помощ;
5. (изм. – ДВ, бр. 102 от 2022 г.) вида на правната помощ, а в случаите по чл. 21, т. 2 - и делото, по което тя се предоставя;
6. начин на обжалване на акта;
7. дата на издаване, длъжност и подпис на лицето, издало акта.

(5) (Предишна ал. 4 - ДВ, бр. 92 от 2018 г.) Актът за предоставяне на правна помощ се изпраща незабавно на съответния адвокатски съвет за определяне на адвокат от Националния регистър за правна помощ.

(6) (Предишна ал. 5 - ДВ, бр. 92 от 2018 г.) При възможност адвокатският съвет определя адвокат, посочен от лицето, на което се предоставя правна помощ.

(7) (Нова – ДВ, бр. 102 от 2022 г.) Предоставената правна помощ за процесуално представителство обхваща и участие на назначения адвокат в провеждане на процедура по медиация по време на съдебното производство.

Чл. 26. (1) Адвокатският съвет уведомява органа по чл. 25, ал. 1 или 2 за определения адвокат.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Органът по чл. 25, ал. 1 или 2 назначава определения адвокат за повереник, защитник или особен представител за всички фази и съдебни инстанции, освен ако има възражение за това.

(3) Назначеният адвокат може да преупълномощи друг адвокат от Националния регистър за правна помощ.

(4) В изключителни случаи, когато не може да се осигури квалифицирана адвокатска помощ по съответно дело, адвокатският съвет може да определи адвокат от друг съдебен район със съгласие на адвоката.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 102 от 2022 г.) Назначеният адвокат може да бъде заменен по искане на органа по чл. 25, ал. 1 или 2 по реда, по който е назначен. Замяната може да се извърши служебно от органа по чл. 25, ал. 1 или 2, по искане на адвокатския съвет, на страната в производството или на назначения адвокат.

(6) (Нова – ДВ, бр. 102 от 2022 г.) Органът по чл. 25, ал. 1 или 2 освобождава назначения адвокат със съответния акт при:

1. упълномощаване на адвокат от представляваното лице;
2. отписване от адвокатската колегия или от Националния регистър за правна помощ;
3. противоречия с представлявания, водещи до невъзможност да изпълнява задълженията си;
4. трайна фактическа невъзможност да изпълнява задълженията си, за което уведомява своевременно съответния орган и лицето, на което предоставя правна помощ;
5. отказ на представляваното лице от назначения му адвокат, за което уведомява съответния адвокатски съвет.

Чл. 27. (1) Лицето, на което е предоставена правна помощ, е длъжно да уведоми незабавно органа по чл. 25, ал. 1 или 2 за промени в обстоятелствата, на които се основава предоставянето на помощта.

(2) Органът, взел решението за предоставяне на правна помощ, може да я прекрати от момента на настъпване на промяната. Препис от акта се изпраща незабавно на НБПП.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2005 г., бр. 28 от 2013 г.) В случай че лицето не уведоми своевременно за промяна в обстоятелствата по ал. 1, въз основа на решение по чл. 17, т. 9, то възстановява на НБПП направените разноски от момента на промяната.

Чл. 27а. (Нов - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) В определени със закон случаи лицата, на които е предоставена правна помощ, възстановяват на НБПП направените разноски.

Чл. 27б. (Нов - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Разноските за правна помощ по чл. 27, ал. 3 и по чл. 27а са частни държавни вземания и се събират от Националната агенция за приходите въз основа на издаден от съда изпълнителен лист.

Глава пета

ДЕЖУРНИ АДВОКАТИ. РЕЗЕРВНИ ЗАЩИТНИЦИ

(Загл. изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.)

Чл. 28. (1) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2010 г., в сила от 28.05.2010 г., бр. 28 от 2013 г., бр. 63 от 2017 г., в сила от 5.11.2017 г.) В неотложни случаи по дела за мерки за процесуална принуда и разпити пред съдия в досъдебното производство, както и при бързо производство по Наказателно-процесуалния кодекс и при производство по Закона за здравето и по Закона за закрила на детето секретарят на адвокатския съвет определя дежурен адвокат, ако лицето не си е упълномощило защитник.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 17 от 2006 г., доп., бр. 82 от 2011 г., в сила от 1.01.2012 г., изм., бр. 53 от 2014 г., бр. 56 от 2018 г., доп., **бр. 18 от 2024 г.**) Дежурен адвокат се определя по реда на ал. 1 и на задържания в случаите по чл. 72, ал. 1 от Закона за Министерството на вътрешните работи, по чл. 16а от Закона за митниците, по чл. 13 от Закона за военната полиция и по чл. 124б, ал. 1 от Закона за Държавна агенция "Национална сигурност", когато сам не може да упълномощи адвокат.

Чл. 29. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) (1) За дежурен адвокат и за резервен защитник се определя адвокат от Националния регистър за правна помощ, който е дал съгласие да бъде включен в списъка на дежурните адвокати, съответно в списъка на резервните защитници.

(2) Съгласието по ал. 1 не може да е за срок, по-кратък от един месец, и изразява готовността на адвоката да

бъде определян за дежурен адвокат по всяко време на денонощието, включително в празнични и почивни дни, а за резервен защитник - независимо от продължителността на процеса.

(3) Адвокатският съвет поддържа месечен списък на дежурните адвокати и съставя седмичен график, който предоставя на съответните органи.

(4) Адвокатският съвет изготвя и поддържа списък на резервните защитници.

Чл. 30. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) (1) (Доп. – ДВ, бр. 56 от 2018 г., бр. 102 от 2022 г., **бр. 18 от 2024 г.**) Искането за определяне на дежурен адвокат в случаите по чл. 28, ал. 1 се прави от органа, ръководещ процесуалните действия, а в случаите по чл. 28, ал. 2 - от съответния полицейски/митнически служител, от орган по чл. 13, ал. 1 от Закона за военната полиция или орган по чл. 124б, ал. 1 от Закона за Държавна агенция "Национална сигурност" до адвокатския съвет чрез Единната електронна система за правна помощ, писмено или по телефона, не по-късно от три часа преди определения за съответното производство час.

(2) Органът по чл. 25, ал. 1 незабавно след задържането или привличането като обвиняем разяснява на задържания правото му на защита, като му връчва срещу подпис формуляр, съдържащ правото му на изпълномощен или на служебен адвокат.

(3) Органът по чл. 25, ал. 1 уведомява адвокатския съвет за необходимостта от назначаване на дежурен адвокат. Избраният адвокат незабавно пристъпва към изпълнение на задълженията си по предоставяне на правна помощ.

(4) Дежурният адвокат продължава да осъществява правната помощ във всички стадии на процеса.

Глава пета "а"

(Нова – ДВ, бр. 13 от 2017 г.)

ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ПРАВНА ПОМОЩ ПО НАЦИОНАЛНИЯ ТЕЛЕФОН ЗА ПРАВНА ПОМОЩ И В РЕГИОНАЛЕН ЦЕНТЪР ЗА КОНСУЛТИРАНЕ

Раздел I

(Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.)

Национален телефон за правна помощ

Чл. 30а. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Националният телефон за правна помощ е форма за предоставяне на консултация на физически лица при облекчени условия извън общия ред за предоставяне на правна помощ по чл. 25, ал. 2.

Чл. 30б. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Дейността на Националния телефон за правна помощ се администрира от НБПП.

Чл. 30в. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Условието и редът за дейността на Националния телефон за правна помощ се определят с вътрешни правила, утвърдени с решение на НБПП.

Чл. 30г. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Консултации по Националния телефон за правна помощ се предоставят от адвокати, вписани в НБПП и определени с решение на НБПП.

Чл. 30д. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Предоставените консултации по Националния телефон за правна помощ се удостоверяват с писмен отчет на адвоката по образец, утвърден от НБПП.

Чл. 30е. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Заплащането на консултациите, предоставени по Националния телефон за правна помощ, се извършва при условията и по реда на наредбата по чл. 37, ал. 1.

Раздел II

(Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.)

Регионален център за консултиране

Чл. 30ж. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Регионалният център за консултиране е форма за предоставяне на консултация на физически лица при облекчени условия извън общия ред за предоставяне на правна помощ по чл. 25, ал. 2.

Чл. 30з. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Регионален център за консултиране може да бъде открит с решение на съответния адвокатски съвет.

Чл. 30и. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) (1) (Предишен текст на чл. 30и – ДВ, бр. 102 от 2022 г.) Дейността на регионалния център за консултиране се администрира от НБПП и от съответния адвокатски съвет.

(2) (Нова – ДВ, бр. 102 от 2022 г.) За нуждите на регионалните центрове за консултиране съответните адвокатски колегии може да ползват безвъзмездно недвижими имоти – държавна или общинска собственост, по реда на Закона за държавната собственост и Закона за общинската собственост.

Чл. 30к. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Дейността на регионалния център за консултиране, условията и редът за предоставяне на консултации се определят с вътрешни правила, утвърдени с решение на НБПП.

Чл. 30л. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Право на консултация в регионалния център за консултиране имат физически лица, чиито доходи, удостоверени с документ от съответния компетентен орган, не надвишават определения за страната размер на линията на бедност. При отказ на консултация заинтересованото лице може да подаде молба до НБПП по реда на чл. 25, ал. 2.

Чл. 30м. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Консултации в регионалния център за консултиране се предоставят от адвокати, вписани в НБПП и определени с решение на адвокатския съвет.

Чл. 30н. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Предоставените консултации в регионалния център за консултиране се удостоверяват с писмен отчет на адвоката по образец, утвърден от НБПП и заверен от адвокатския съвет.

Чл. 30о. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Заплащането за консултациите, предоставени в регионалния център за консултиране, се извършва при условията и по реда на наредбата по чл. 37, ал. 1.

Глава шеста

НАЦИОНАЛЕН РЕГИСТЪР ЗА ПРАВНА ПОМОЩ

Чл. 31. Националното бюро за правна помощ води Национален регистър за правна помощ на адвокатите, определени да осъществяват правна помощ по съдебни райони на съответните окръжни съдилища.

Чл. 32. (1) Регистърът е публичен. Той се съставя на хартиен и на електронен носител и се публикува в Интернет.

(2) Националното бюро за правна помощ предоставя на адвокатските съвети информация за вписаните в регистъра по чл. 31 адвокати.

Чл. 33. (1) За вписване в Националния регистър за правна помощ кандидатът подава заявление до НБПП чрез съответния адвокатски съвет.

(2) Заявлението по ал. 1 се попълва по образец, утвърден от НБПП.

(3) Адвокатският съвет изготвя становище по полученото заявление и го изпраща на НБПП.

(4) Вписването на адвоката в Националния регистър за правна помощ се извършва по решение на НБПП.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Националното бюро за правна помощ мотивирано отказва да впише в регистъра или заличава вписан адвокат, ако е:

1. наложено дисциплинарно наказание;

2. (отм. – ДВ, бр. 13 от 2017 г.);

3. установено от адвокатския съвет или от НБПП нарушение по този закон или недобросъвестно или некомпетентно извършена правна помощ;

4. отказал в продължение на 6 месеца да поеме служебна защита или представителство без основателни причини.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Националното бюро за правна помощ заличава от регистъра вписан адвокат:

1. в случаите по ал. 5, т. 1 - за срока на лишаване от право да упражнява адвокатска професия, а при по-леко наказание - за срок три месеца;

2. (отм. – ДВ, бр. 13 от 2017 г.);

3. в случаите по ал. 5, т. 3 и 4 - за срок една година, а при повторност - за срок три години.

(7) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г., доп., бр. 77 от 2018 г., в сила от 1.01.2019 г.) Отказът за вписване и заличаването на адвокат от Националния регистър за правна помощ се съобщават на заинтересованата страна и подлежат на оспорване пред съответния административен съд по реда на Административнопроцесуалния кодекс и се обявяват на интернет страницата на НБПП. Решението на административния съд е окончателно.

(8) (Отм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.).

Чл. 34. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) (1) Вписване в Националния регистър за правна помощ се прави два пъти в рамките на календарната година - до края на месец март и до края на месец септември.

(2) В изключителни случаи промени в Националния регистър за правна помощ могат да се правят и през годината по реда, установен за вписване.

(3) Заличаване от Националния регистър за правна помощ извън случаите по чл. 33, ал. 5 се извършва:

1. по молба на адвоката;

2. при напускане на адвокатската колегия;

3. при смърт.

Чл. 35. (1) Националното бюро за правна помощ може да извършва проверки за предоставената правна помощ по чл. 21. То може да изисква справка от съответния орган, ръководещ производството, за удостоверяване на обема и вида на предоставената правна помощ.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) За разглеждане на нарушения, извършени от адвокати, осъществяващи правна помощ, лицата, на които е предоставена правна помощ, или органите по чл. 25, ал. 1 могат да сезират НБПП.

(3) Констатациите от проверките могат да са основание за заличаване на адвоката от Националния регистър за правна помощ.

Чл. 36. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) (1) Адвокатските съвети съставят и поддържат на хартиен и на електронен носител списък на адвокатите, които осъществяват правна помощ. За всяка промяна в списъка адвокатските съвети уведомяват НБПП.

(2) Списъкът се изготвя по образец, утвърден от НБПП, и се публикува на видно място в сградата на съответния адвокатски съвет и на интернет страницата на НБПП.

Глава седма

ЗАПЛАЩАНЕ НА ПРАВНАТА ПОМОЩ

Чл. 37. (1) Заплащането на правната помощ е съобразно вида и количеството на извършената дейност и се определя в наредба на Министерския съвет по предложение на НБПП.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) За недобросъвестно или некомпетентно извършена правна помощ и при

непредставяне на отчет в срока по чл. 38, ал. 4, независимо от други санкции, адвокатът не получава възнаграждение по конкретния случай.

(3) (Нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Когато адвокатът е получил възнаграждение, при установена недобросъвестно или некомпетентно извършена правна помощ, той връща платеното въз основа на решение на председателя на НБПП.

Чл. 38. (1) Видът и количеството на извършената дейност се удостоверяват с писмен отчет на адвоката по образец, утвърден от НБПП.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Адвокатският съвет проверява и заверява отчета на адвоката, предоставил правна помощ, и предлага размер на възнаграждението съобразно вида, количеството и качеството на оказаната правна помощ в рамките на наредбата по чл. 37, ал. 1.

(3) (Нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Отчетът се подава за:

1. досъдебно производство по наказателни дела - след приключване на досъдебното производство с акт на прокурора;

2. съдебните производства - с приключване на производството пред съответната инстанция.

(4) (Нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г., доп., бр. 13 от 2017 г.) Адвокатът е длъжен да отчете предоставената от него правна помощ в срок до една година от преустановяване на участието му в производството. В случай че адвокатът е пропуснал срока, той може да поиска неговото възстановяване, ако докаже, че пропускането му се дължи на особени обстоятелства, които не е могъл да предвиди и за чието настъпване не носи отговорност. Искането се разглежда на заседание на НБПП.

(5) (Предишна ал. 3, изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) На назначения адвокат се възстановяват и средствата за необходими разходи по защитата за посещение на местата за лишаване от свобода или за задържане, и по защита в друго населено място по реда на Наредбата за командировките в страната (обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.; изм., бр. 21 от 1991 г., бр. 2 от 1994 г., бр. 62 от 1995 г., бр. 34 от 1997 г., бр. 40 от 1999 г., бр. 2 от 2008 г. и бр. 2 от 2011 г.).

Чл. 39. (Доп. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Заплащането на предоставената правна помощ се извършва от НБПП по банков път въз основа на отчета по чл. 38 и решение на председателя на НБПП.

Чл. 40. (Изм. - ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Адвокатът, който осъществява правна помощ, няма право да получава от лицето, на което е предоставена правна помощ, възнаграждение и средства за покриване на разходи.

Глава осма

(В сила от 1.01.2007 г.)

ОСОБЕНОСТИ ПРИ ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА ПРАВНА ПОМОЩ ПРИ МЕЖДУНАРОДНИ СПОРОВЕ

Чл. 41. (1) Разпоредбите на тази глава се прилагат при предоставяне на правна помощ по международни спорове по граждански и търговски дела пред всички съдебни инстанции. Те не се отнасят за наказателни и административни дела.

(2) Международен спор по смисъла на ал. 1 е спор, при който страната, кандидатстваща за правна помощ, е гражданин на държава - членка на Европейския съюз, или лице, законно пребиваващо в държава - членка на Европейския съюз, и спорът се решава от компетентен орган в друга държава - членка на Европейския съюз.

(3) Разпоредбите на този закон се прилагат при предоставяне на правна помощ при международни спорове, доколкото няма особени разпоредби в тази глава.

Чл. 42. (1) На гражданите на Европейския съюз или на законно пребиваващите лица в държава - членка на Европейския съюз, се предоставя правна помощ, ако имотното им състояние не превишава социалното равнище, установено в чл. 22, ал. 1.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Когато имотното състояние на лицата по ал. 1 превишава социалното равнище, установено в чл. 22, ал. 1, но те нямат възможност да заплатят разноските по делото, НБПП преценява дали кандидатът може да ги заплати. При преценката се вземат предвид обстоятелствата по чл. 23, ал. 3, както и разликата в необходимите минимални средства за живот в държавата членка и в България.

Чл. 43. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Органът на Република България, който приема и изпраща молби за предоставяне на правна помощ при международни спорове от и до компетентните органи на държави - членки на Европейския съюз, е Министерството на правосъдието.

Чл. 44. (1) Кандидатът има право да подаде молба за предоставяне на правна помощ или до компетентния орган на държавата - членка на Европейския съюз, в която той пребивава постоянно или обичайно, или пряко до Министерството на правосъдието на Република България, в случай че делото предстои да се гледа от съдебна инстанция в Република България или в случай че съдебното решение трябва да се изпълни в Република България.

(2) Молбата за предоставяне на правна помощ и документите, доказващи, че лицето отговаря на изискванията за предоставяне на правна помощ, подадени до Министерството на правосъдието, се превеждат на български език или на друг официален език на институциите на Европейската общност, който Република България е посочила като приемлив пред Европейската комисия. Не е необходимо документите да са легализирани.

(3) При получаване на молба за предоставяне на правна помощ от компетентен орган на друга държава - членка на Европейския съюз, Министерството на правосъдието на Република България извършва проверка относно комплектуването и превода на документите. Ако документите отговарят на тези изисквания, молбата незабавно се изпраща на НБПП за вземане на решение.

(4) В случай че молбата не отговаря на изискванията на този член, тя се връща на компетентния изпращащ орган на чуждата държава - членка на Европейския съюз, за отстраняване на констатираните нередовности.

(5) Националното бюро за правна помощ изпраща решението си по молбата за предоставяне на правна помощ на Министерството на правосъдието, което го препраща на компетентния орган на другата държава - членка на Европейския съюз, за връчване на кандидата.

(6) (Доп. - ДВ, бр. 77 от 2018 г., в сила от 1.01.2019 г.) Отказът на НБПП за предоставяне на правна помощ се мотивира и подлежи на обжалване пред съответния административен съд по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Решението на административния съд е окончателно.

Чл. 45. (1) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2011 г.) В случай че делото се гледа пред съда на друга държава - членка на Европейския съюз, или съдебното решение трябва да се изпълни в друга държава - членка на Европейския съюз, кандидатът - български гражданин, който живее на територията на Република България, чужд гражданин или лице без гражданство, на което е разрешено продължително, дългосрочно или постоянно пребиваване в Република България, или лице с предоставен статут на бежанец или с предоставено право на убежище на територията на Република България може да подаде молбата си заедно с документите, доказващи, че отговаря на изискванията за предоставяне на правна помощ, пряко до компетентния орган на съответната държава - членка на Европейския съюз, или чрез Министерството на правосъдието на Република България.

(2) Документите по ал. 1 се превеждат на официалния език или на един от официалните езици на другата държава - членка на Европейския съюз, или на друг официален език на институциите на Европейската общност, който държавата е посочила като приемлив пред Европейската комисия.

(3) Министерството на правосъдието на Република България има право да откаже да предаде молбата, в случай че тя не отговаря на изискванията на тази глава. В този случай Министерството на правосъдието на Република България уведомява кандидата за мотивите за отказа.

(4) Министерството на правосъдието на Република България информира кандидата за документите, които са необходими, за да бъде приета молбата за правна помощ в другата държава - членка на Европейския съюз, и осигурява превод на молбата и на документите, доказващи, че лицето отговаря на изискванията за предоставяне на правна помощ.

(5) Министерството на правосъдието на Република България е задължено да предаде молбата заедно с

документите към нея на компетентния орган на другата държава - членка на Европейския съюз, в срок 15 дни от деня на превода на молбата и на документите.

(6) В случай че компетентният орган на другата държава - членка на Европейския съюз, не уважи молбата за правна помощ, кандидатът възстановява на Министерството на правосъдието на Република България направените разноски за превод на молбата и на документите.

Чл. 46. Молбите по чл. 44 и 45 се подават на стандартни формуляри, приети от Европейската комисия.

Чл. 47. Министерството на правосъдието на Република България изпраща на Европейската комисия следната информация:

1. наименованията и адресите на компетентния получаващ и предаващ орган;
2. начините за получаване на молбите;
3. езиците, които може да се ползват за попълване на молбите.

Чл. 48. Кандидатът, който е получил правна помощ в друга държава - членка на Европейския съюз, където е било гледано делото, има право на правна помощ по този закон, в случай че от Република България бъде поискано да признае или да допусне изпълнение на съдебното решение, постановено по съответното дело.

Чл. 49. (1) Правната помощ за лицата по чл. 42 обхваща и следните разноски, пряко свързани с международния характер на спора:

1. за устен превод;
2. за писмен превод на документи, изисквани от съда или от друг компетентен орган;
3. пътните разноски в случаите, когато задължително се изисква физическото присъствие на свидетели в съдебното заседание.

(2) Правната помощ за лицата по чл. 45, ал. 1 обхваща следните разноски:

1. за правна помощ по чл. 21, т. 1, която е предоставена в Република България до времето, когато молбата за правна помощ е получена в друга държава - членка на Европейския съюз, където се гледа делото или където трябва да бъде изпълнено съдебното решение;
2. за писмен превод на молбата за правна помощ и на документите, доказващи, че лицето отговаря на изискванията за предоставяне на правна помощ.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. (Изм. – ДВ, бр. 102 от 2022 г.) По смисъла на този закон:

1. "Системно нарушение" е извършването на три или повече нарушения.
2. "Представителство в извънсъдебни процедури" е представителство в административнонаказателни производства, в производството по издаване на индивидуален административен акт, в производството по оспорване на индивидуален административен акт по административен ред, в производство пред арбитраж и в процедура по медиация.
3. "Злоупотреба с право на правна помощ" е налице:
  - а) когато лице, на което е допусната правна помощ, е поискало замяна на адвокат три и повече пъти в едно и също производство, без да са налице уважителни причини;
  - б) при всяко друго недобросъвестно упражняване на правото на правна помощ, извършено в противоречие с целта на закона и правата и законните интереси на страните в производството.

§ 2. Правната помощ по граждански дела включва и правна помощ по последващо изпълнително

производство, което е започнато в срок една година от влизането в сила на съдебното решение, ако няма промяна в обстоятелствата, които са били налице по време на разглеждането на молбата за правна помощ.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 3. Висящите дела, по които е назначен служебен защитник или особен представител, се разглеждат при досегашните условия и ред.

§ 4. Министерският съвет осигурява необходимото имущество и финансови ресурси за започване работата на НБПП.

§ 5. В Гражданския процесуален кодекс (обн., ДВ, бр. 12 от 1952 г.; изм., бр. 92 от 1952 г., бр. 89 от 1953 г., бр. 90 от 1955 г., бр. 90 от 1956 г., бр. 90 от 1958 г., бр. 50 и 90 от 1961 г.; попр., бр. 99 от 1961 г.; изм., бр. 1 от 1963 г., бр. 23 от 1968 г., бр. 27 от 1973 г., бр. 89 от 1976 г., бр. 36 от 1979 г., бр. 28 от 1983 г., бр. 41 от 1985 г., бр. 27 от 1986 г., бр. 55 от 1987 г., бр. 60 от 1988 г., бр. 31 и 38 от 1989 г., бр. 31 от 1990 г., бр. 62 от 1991 г., бр. 55 от 1992 г., бр. 61 и 93 от 1993 г., бр. 87 от 1995 г., бр. 12, 26, 37, 44 и 104 от 1996 г., бр. 43, 55 и 124 от 1997 г., бр. 59, 70 и 73 от 1998 г., бр. 64 и 103 от 1999 г., бр. 36, 85 и 92 от 2000 г., бр. 25 от 2001 г., бр. 105 и 113 от 2002 г., бр. 58 и 84 от 2003 г. и бр. 28 и 36 от 2004 г.; доп., бр. 38 от 2005 г.; изм., бр. 42 и 43 от 2005 г.) в чл. 64 се създава ал. 6:

"(6) Ако претенцията на лицето, което е получило правна помощ, бъде уважена, следващите се такси и платени разноси се присъждат в полза на Националното бюро за правна помощ съразмерно с уважената част от иска. В случаите на осъдително решение лицето, получило правна помощ, дължи разноси съразмерно с отхвърлената част от иска."

§ 6. В Закона за адвокатурата (обн., ДВ, бр. 55 от 2004 г.; изм., бр. 43 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. Член 44 се изменя така:

"Чл. 44. (1) Адвокат, който е вписан в Националния регистър за правна помощ, е длъжен да осъществява правна помощ по реда на Закона за правната помощ, когато е определен за това.

(2) Адвокатът е длъжен да води възложеното дело, по което осъществява правна помощ по реда на Закона за правната помощ, със същата грижа, както ако е бил упълномощен от клиента."

2. В чл. 89 т. 15 се изменя така:

"15. участва в организирането на правната помощ по реда на Закона за правната помощ;"

3. В чл. 132, т. 6 думите "служебна защита или особено представителство" се заменят с "правна помощ".

§ 7. В Данъчния процесуален кодекс (обн., ДВ, бр. 103 от 1999 г.; бр. 29 от 2000 г. - Решение № 2 на Конституционния съд от 2000 г.; изм., бр. 63 от 2000 г., бр. 109 от 2001 г., бр. 45 и 112 от 2002 г., бр. 42, 112 и 114 от 2003 г., бр. 36, 38, 53 и 89 от 2004 г., бр. 19, 39 и 43 от 2005 г.) в чл. 13, ал. 2 се създава т. 5:

"5. за разноските за правна помощ по Закона за правната помощ, направени след отпадане на основанието за предоставянето ѝ."

§ 8. Законът влиза в сила от 1 януари 2006 г. с изключение на глава осма, която влиза в сила от датата на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.

§ 9. Изпълнението на закона се възлага на Националното бюро за правна помощ.

Законът е приет от 40-то Народно събрание на 21 септември 2005 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

към Административнопроцесуалния кодекс

(ДВ, бр. 30 от 2006 г., в сила от 12.07.2006 г.)

.....

§ 106. В Закона за правната помощ (обн., ДВ, бр. 79 от 2005 г.; изм., бр. 105 от 2005 г., бр. 17 от 2006 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

.....

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение на Закона за администрацията

(ДВ, бр. 82 от 2012 г.)

.....

§ 16. Министерският съвет и министрите привеждат приетите, съответно издадените от тях подзаконовни нормативни актове в съответствие с този закон в едномесечен срок от влизането му в сила.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Закона за правната помощ

(ДВ, бр. 13 от 2017 г.)

§ 13. Въвеждането на единната информационна система по чл. 8а се извършва в двугодишен срок от влизането в сила на този закон. След изтичането на този срок адвокатските съвети са длъжни да използват тази система за електронен обмен на информация и електронно отчитане на правната помощ. Параграф 3 относно чл. 12 от закона се прилага и по отношение на заварените и недовършени мандати от момента на влизане в сила на закона.

§ 14. (1) Разпоредбата на чл. 67, ал. 3 от Закона за съдебната власт не се прилага за съдебните заседатели, избрани до 9 август 2016 г.

(2) Съдебните заседатели, избрани до 9 август 2016 г., довършват 5-годишния мандат, за който са избрани.

(3) Съдебните заседатели, избрани до 9 август 2016 г., които до влизането в сила на този закон са освободени предсрочно на основание чл. 69, ал. 1 или чл. 71, ал. 1, т. 7 от Закона за съдебната власт, се възстановяват с решение на съответното общо събрание.

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за социалните услуги

(ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.01.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.)

.....

§ 41. (1) Разпоредбите на Закона за здравето, Закона за здравното осигуряване, Закона за насърчаване на заетостта, Закона за правната помощ, Закона за местните данъци и такси, Закона за ветеринарномедицинската дейност, Закона за българските лични документи, Закона за гражданската регистрация и Закона за опазване на околната среда, приложими за социалните и интегрираните здравно-социални услуги за резидентна грижа, за

техните ръководители и за лицата, които ги ползват, се прилагат съответно за домовете за деца, лишени от родителска грижа, за техните директори и за лицата, настанени в тях, до закриването на тези домове.

(2) Разпоредбите на Закона за здравето, Закона за здравното осигуряване, Закона за правната помощ, Закона за насърчаване на заетостта, Закона за ветеринарномедицинската дейност, Закона за опазване на околната среда, Закона за военноинвалидите и военнопострадалите, Закона за хората с увреждания и Закона за местните данъци и такси, приложими за социалните и интегрираните здравно-социални услуги за резидентна грижа и за лицата, които ги ползват, се прилагат съответно за домовете за пълнолетни лица с умствена изостаналост, домовете за пълнолетни лица с психични разстройства, домовете за пълнолетни лица с физически увреждания, домовете за пълнолетни лица със сетивни нарушения и домовете за пълнолетни лица с деменция и за лицата, настанени в тях, до закриването на тези домове.

(3) До закриването на домовете за медико-социални грижи за деца чл. 124, ал. 2 от Закона за здравето се прилага за децата, настанени в тези домове.

(4) До закриването на домовете за деца, лишени от родителска грижа, и на домовете за медико-социални грижи за деца чл. 8д, ал. 6 от Закона за семейни помощи за деца, чл. 22в, ал. 2, т. 3 и чл. 22г, ал. 2, т. 3 от Закона за данъците върху доходите на физическите лица се прилагат при настаняване на деца в тези домове.

(5) Разпоредбите на Закона за данъците върху доходите на физическите лица и Закона за корпоративното подоходно облагане, приложими при дарения в полза на социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа, се прилагат съответно при дарения за домовете за деца, лишени от родителска грижа, домовете за пълнолетни лица с умствена изостаналост, домовете за пълнолетни лица с психични разстройства, домовете за пълнолетни лица с физически увреждания, домовете за пълнолетни лица със сетивни нарушения и домовете за пълнолетни лица с деменция до тяхното закриване.

.....
§ 45. (Изм. – ДВ, бр. 101 от 2019 г.) Законът влиза в сила от 1 юли 2020 г., с изключение на:

1. параграф 6, т. 5, буква "а", § 7, т. 2, букви "а" и "б", т. 3, т. 6, буква "а", т. 9 и 10, § 18, т. 2 в частта относно "домове за медико-социални грижи за деца съгласно Закона за лечебните заведения" и § 20, т. 2 в частта относно заличаването на думите "и домовете за медико-социални грижи за деца", и т. 5, буква "в", които влизат в сила от 1 януари 2021 г.;

2. параграф 3, т. 4, букви "е", "ж" и "з" и § 28, т. 1, буква "а", т. 2 и 5, които влизат в сила от 1 януари 2019 г.;

3. член 22, ал. 4, чл. 40, чл. 109, ал. 1, чл. 124, чл. 161, ал. 2, § 3, т. 6, § 30, 36, 37 и 43, които влизат в сила от деня на обнародването на закона в "Държавен вестник".

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за защита на лицата, подаващи сигнали

или публично оповестяващи информация за нарушения

(ДВ, бр. 11 от 2023 г., в сила от 4.05.2023 г.)

.....
§ 4. В Закона за правната помощ (обн., ДВ, бр. 79 от 2005 г.; изм., бр. 105 от 2005 г., бр. 17 и 30 от 2006 г., бр. 42 от 2009 г., бр. 32, 97 и 99 от 2010 г., бр. 9, 82 и 99 от 2011 г., бр. 82 от 2012 г., бр. 15 и 28 от 2013 г., бр. 53 от 2014 г., бр. 97 от 2016 г., бр. 13 и 63 от 2017 г., бр. 7, 56, 77 и 92 от 2018 г., бр. 24 и 101 от 2019 г. и бр. 102 от 2022 г.) в чл. 8 се създава т. 14:

.....
§ 6. Средствата, необходими за покриване на разходите за изпълнение на възложените със закона дейности, се осигуряват по бюджетите на Комисията за защита на личните данни и омбудсмана от Министерството на финансите. При необходимост председателят на Комисията за защита на личните данни и омбудсманът могат

да отправят предложение до министъра на финансите за осигуряване на допълнителни средства за обезпечаване на възложените дейности.

§ 7. Комисията за защита на личните данни дава указания по прилагането на закона на всички задължени субекти и контролира изпълнението от тяхна страна на неговите разпоредби.

§ 8. В тримесечен срок от обнародването на този закон в "Държавен вестник" Комисията за защита на личните данни привежда в съответствие с него правилника за дейността си.

§ 9. В 6-месечен срок от обнародването на този закон в "Държавен вестник" Комисията за защита на личните данни приема наредбата по чл. 19, ал. 1, т. 3 и указанията към задължените субекти по чл. 12, ал. 1, разработва модел на регистър на сигналите и формуляр за приемане на сигнали, които се предоставят безплатно за използване на всички задължени субекти.

§ 10. Законът влиза в сила три месеца след обнародването му в "Държавен вестник", като глава втора, раздел I с чл. 12 – 18 се прилагат по отношение на работодателите в частния сектор, които имат между 50 и 249 работници или служители, от 17 декември 2023 г.